

Vad kan en skattekartta berätta?

Under åren 1942-1954 bodde skriftställaren Janrik Bromé på gården Kungsnäs i Näs. Han arbetade med Jämtland och Härjedalens historia, band 2 utkom 1945 och del 3 1954. Under hans arbete med dessa böcker fick Näsborna kännedom om en samling skattekartor över Näs från 1600-talets mitt. Sammanlagt finns det 25 st kartblad som berör 25 byar och boplatser som tydligen var kända i Näs på den tiden.

Kartorna som finns på Kungl Lantmäteriet i Gävle, kan beses där. Genom Näs' hembygdsförenings försorg har en hel del Näsbor, som så önskat, kunnat köpa kopior av dessa.

Kartorna ger kanske inte en 'ren' släktforskare några ledtrådar. För de flesta som söker efter sina förfäder väcks dock så småningom också intresset för hur dessa människor levde och verkade i sin tidsålder. Såväl kartorna som domböcker, småprotokoll m m är värdefulla källor att lära känna förfädernas levnadsvillkor.

Näs hembygdsförenings hembygdsgård, Stenstugan, ligger i Bleka by i Näs. I pärmebrev från 1586 avhandlar svågarna Nils Jonsson i Svedje by, Sunne med Nils Jonsson i Östnår, Hackås om en tredjepart i Bleka. Detta lär ha skett på Näs kyrkvall. I 1630-talets domböcker är denna tredjepart uppe på tinget igen. Under Baltzarfejden dör Nils Jonsson i Svedje, änkan Ramborg Pedersdotter bor i Svedje och sonen Baard har rymt till Norgie under fejden. Baard återkommer så småningom från Norgie och har begynt bruka jorden i Bleka vilket behandlas i tinget bl a 1637.

Skattekartan för Bleka by anger att:

Blächa ähr Ett skattehemman hwilket till förende hafwer warit öde och ähr för 17 åhr sedan något begiyntz till bruk igång. Brukas nu 2/3 af bemåltha hemman till denna gårdens åbo den öfwriga 1/3 brukas till slott under Swedia uti Sunde sockn och finns på sid

V å r u t f l y k t e n

till hembygdsgården Lill-Grytan, Brunflo lördagen den 11 juni kl 14.00 blir vårt sista program före sommarvilan. Sven Schylberg har lovat att tala om "Nödår och missväxt i Brunflobygden under 400 år".

Under muntert samspråk kring kaffeborden får vi också tillfälle att dryfta förslag till aktiviteter under hösten.

* * *

Så följer utsädesmängden på brukad åker, antalen lass hö /större och mindre/ på olika lägdor, lider och lundar. Vidare kan man för Bleka by utläsa: Till denna by är god uthmark både till skog och mulbeet samt engs rödnings, ingen humlagård eller fiskevatten.

I andra byar med flera hemmansnummer kan kartan ge besked om gårdarnas storleksförhållande till varandra. Hur många hemmansåboar det finns på gården. Hur mycket hårdvallshö, staaahö m m som kan utvinnas på inägor och ev på panter i andra gårdar i såväl Näs' som Lockne och Hackås. Det sista kan ge anledning att söka ev släktförhållanden till dessa berörda gårdar. Humlagårdens storlek anges i stång och det kan anges om timber-skog finnes till gården.

Det finns all anledning att utforska om det är fler socknar i vårt län som har dylika skattekartor liggande i det fördolda. De ger oss bra möjligheter att vidga vår kunskap om vårt läns jordbruksförhållanden på den tiden jämfört med våra dagars. Det stenröse som man tror är en gravhög kanske är resterna efter husen som fanns på 1600-talet när vi kom under Sveriges rike.

Birgit Linderström

* * *

Så vill vi bara påminna om att medlemsavgiften för år 1983 är 20 kronor. Använd gärna bifogad inbetalningskort!

MIN SLÄKTFORSKNING

Under den här rubriken låter vi våra medlemmar berätta något om sig själva och vad de sysslar med inom släktforskningen.

Sigmund Andersson:

När jag började min släktforskning 1974 var jag novis på området, men mitt besök på landsarkivet gjorde att mitt intresse vaknade på allvar när jag fick introduktion av Knut som då jobbade där.

Varför jag började intressera mig för släktforskning var att mina morföräldrar var invandrare från Dalarna hit till Jämtland i slutet av 1850 och början av 1860-talet. De hade då sina gårdsnamn Jugos, Bälter, Kantes och Pers, och jag ville veta mera om deras ursprung från Mora och Ore socknar.

Min far dog när jag var fyllda 10 år och han kom från Gunnarskog i Värmland. Han berättade att han kom av vallonsläkt och jag minns också att han berättade om mina farföräldrar. Men hur gamla de voro och när de voro födda hade jag ingen aning om. Det var dessa orsaker som gjorde att jag ville forska ut innan man blev gammal själv.

Under de år jag hållit på med min släktforskning har jag besökt olika landsarkiv för att få nödiga uppgifter, lånat mikrofilm, läst sockenböcker och träffat människor som välvilligt ställt upp med olika uppgifter som jag frågat efter. Jag kan väl vara rätt så nöjd i min forskning för jag har kommit långt bakåt i tiden. På mormors sida är jag nere i slutet av 1400-talet, för det var präster i 5 generationer och då går det bra när man kommer in på någon prästsläkt.

Vad man kan konstatera när man forskar är hur olika kyrkoböckerna har förts i olika församlingar. Dalarna har överlag bra kyrkobokföring, ända från mitten av 1600-talet, men i Värmland är det sämre ställt. Så jag har problem med att komma något långt bakåt i tiden på fars sida.

Ett som är glädjande när man forskar i slakten är att så många blir intresserade och ställer upp av den egna slakten och börjar själv att forska. Sedan får jag väl avslöja att när man börjar släktforska blir det som en sjuka. Man kan inte sluta utan man vill komma ännu längre om det finns möjligheter. Släktforskningen är dessutom en bra hobby på äldre dagar för intressantare sysselsättning får man väl leta efter.

Ett litet tips

har vi fått från Rune Gerdefalk som ofta besöker länsbiblioteket.

Titta gärna på länsbibliotekets register över Likpredikningar och Begravningsqväden 1605-1827 samt Bröllopsqväden åren 1584-1827 och 1892-93.

Text Bröl.kv. 1669. Lars Johansson. Gilljareqvad uppå Herr Conrad Gyllenstiernas och Märta Christina Ulfsparrs bröllopsdag den 18/11 1669. Af Lusidor den olycklige.

eller ex

År 1893. Till F Landstingsmannen m m Henrik Persson och hans maka Ingeborg Persdotter. Vid firandet af femtiårig sammanlefnad år 1893-15-10. (af Bankdirektören Olof Larsson i Häste (Östersund)).

* * *

"Hjertansfröjd"

Vid släktforskarföreningens årsmöte den 10 april på länsbiblioteket serverade Inga Rosell en äpplekaka med rubr. namn bakad efter ett recept från 1760-talet som följer här.

1 $\frac{1}{2}$ kvarter tärningar af goda skalade äpplen och 1 kvarter små tärningar af sötsurt limpbröd stekes i smör var för sig.

4 ägg vispas med 2 skedar socker, lite citronskal och kanel, $\frac{1}{2}$ sked mjöl och 1 halfstop gräddblandad mjölk; de stekta tärningarna läggas deri, och efter en timma slås alltsammans i en smord och beströdd stekpanna och gräddas i ordinarie varm ugn omkr en timma; kakan stjälpes på fat, öfverströs med socker och serveras varm eller kall.

* * *

SVENSKA ANTAVLOR

I samband med utställningen vid årsmötet visades även 6 små röda häften utgivna av Genealogisk Ungdom, Göteborg. Då det var meningen att häftena skulle finnas kvar i föreningens bibliotek är vi tacksamma om de som lånat dem snarast ville sända häftena under min adress.

Red.

* * *

Varm och skön sommar tillönskar styrelsen alla medlemmar.

* * *

Avgiftsbelagda microfilmer

Försök att avgiftsbelägga microfilmsutlåningen från biblioteken tycks bli allt vanligare. Styrelsen beslöt därför vid sitt sammanträde den 2 maj 1983 att sända följande skrivelse till Genealogiska Föreningen, Stockholm:

"Jämtlands läns släktforskareförening har ca 190 medlemmar. I mycket stor utsträckning är våra medlemmar, liksom medlemmarna i flertalet övriga föreningar för släktforskare, hänvisade till att använda mikrofilm material vid sin forskning.

Sen vi erfarit från andra håll i landet avgiftsbelägger allt fler bibliotek inlån av mikrofilm material. Nu senast har Örebro stadsbibliotek infört en avgift på 10 kr per inlånad film. Man har i sammanhanget anfört att man kommer att försöka komma till den sittande Folkbiblioteksutredningen att ta upp frågan och skapa centrala riktlinjer för biblioteken kring detta.

Enligt vår uppfattning är material som är mikrofilm inte annorlunda än material som finns i bokform. Enda skillnaden är att det krävs en apparat för att kunna läsa. Om biblioteken avgiftsbelägger en del av sina inlån och det drabbar just mikrofilmerna, är detta en utveckling som inger oro.

Vårt önskemål är att Genealogiska Föreningen med kraft vänder sig mot denna särbehandling av mikrofilm material i biblioteken, samt att föreningen verkar för att bibliotekens personal i stället kan erhålla adekvat fortbildning för att även i framtiden kunna ge bra service till släkt- och hembygdskorskarna."

*

Årsavgiften

Om du får ett inbetalningskort tillsammans med detta medlemsblad kan det betyda att du inte betalt årsavgiften för 1983. Avgiften är 20 kronor (10 kronor om du även är medlem i Genealogiska Föreningen Stockholm). Vår förenings ekonomi är svag och vi behöver även ditt bidrag - tack!

Vi sänder även en förteckning över medlemmar i Jämtlands läns släktforskareförening den 1 september 1983. Vi är nu 191 medlemmar!

Föreningens funktionärer 1983

Styrelse:

Birgit Wikström, Regementsg. 19 ordf
831 41 ÖSTERSUND Tel 063-11 34 21
Birgit Linderström, Oldberg v ordf
830 22 FÅKER Tel 063-600 10
Kjell Hoffman, Kyrkgatan 74 kassör
831 34 ÖSTERSUND Tel 063-12 42 15
Kjell Risberg, Ängsvägen 13 sekr
830 43 ÅS Tel 063-304 42
Inga Rosell, Häggvägen 11
832 00 FRÖSÖN Tel 063-430 14
Sven Schylberg, Grytan 2450
834 00 BRUNFLO Tel 063-207 01
Arne Åkerblom, Gräftågränd 4
831 71 ÖSTERSUND Tel 063-850 59

Suppleanter:

Rune Gerdefalk, Morellvägen 23
831 62 ÖSTERSUND Tel 063-12 83 37
Frans Järnankar, Storån 1366
820 90 YTTERHOGDAL 0680-610 10
Irmå Ridbäck, Aspnäsgatan 24
832 00 FRÖSÖN Tel 063-10 16 38

Revisorer:

Nils Dahlberg, Regementsg. 30
831 35 ÖSTERSUND Tel 063-11 08 21
Hans Jacobsson, Högåsvägen 5
831 43 ÖSTERSUND Tel 063-11 56 49

Suppleant:

Maria Nilsson, Artillerigatan 7
831 35 ÖSTERSUND Tel 063-11 09 39

Valberedning:

Harry Jacobsson, Hornsgatan 8
832 00 FRÖSÖN Tel 063-12 84 03
Charlotte Johansson, Stenbärsv. 19
831 62 ÖSTERSUND Tel 063-11 50 52
Olle Sefastsson, Birka 1496
830 43 ÅS Tel 063-305 11

Lokalombud i kommunerna:

Berg
Birgith Carlsson, Hoverberg 2150
840 40 SVENSTAVIK Tel 0687-120 79
Bräcke
Märtha Åhlund, Ulvsjö 1257
840 60 BRÄCKE Tel 0693-120 34
Härjedalen
Frans Järnankar, Storån 1366
820 90 YTTERHOGDAL 0680-610 10
Krokomb
Johan Gustafsson, Box 11
830 51 OFFERDAL Tel 0640-301 00
Ragunda
Stina Eliasson, Box 70
840 76 STUGUN Tel 0695-103 91
Strömsund
Birger Källberg, Box 17
830 03 HAVSNÄS Tel 0670-200 23
Åre
Sylvia Forss, Björkvägen 1
830 05 JÄRPEN Tel 0647-112 52

Nödår och missväxt i Brunflobygden under 400 år

Över detta ämne talade Sven Schylberg då föreningen avslutade "vårterminen" den 11 juni. Han inledde emellertid med att berätta något ur Brunflobygdens historia och om dagens möteslokal, hembygdsgården Lill-Grytan. Gården, som byggdes i slutet av 1700-talet, har genomgått skiftande öden och bl a varit majorsboställe och tingshus.

Dagens huvudtema var emellertid en redogörelse för brunflobornas kamp mot missväxt och nöd från ca 1600 och fram till dags dato. Genom att kombinera uppgifter ur olika källor kunde Sven redovisa vilka år skördarna slagit fel på grund av sen vår, torr sommar, tidig frost osv. Av redogörelsen framgick också att man tidigare talade om hårdår då missväxten och nöden var katastrofal och svagår som var något bättre. Missväxt under ett år fick många gånger konsekvenser även följande år eftersom man åt it upp utsädet.

Redan tidigt försökte man dock genom olika samhällsinsatser lindra den värsta nöden. Inte minst viktigt var det att skaffa utsäde och det fanns beskrivningar om hur man skaffat utsäde långväga ifrån.

Efter en kopp gott kaffe stannade en del mötesdeltagare kvar för att, under Svens sakkunniga ledning, bese hembygdsgårdens samlingar.

Kjell Risberg

Redaktörens ruta

Detta är mitt femtonde medlemsblad och det är nu dags att byta redaktör. Jag tackar alla som lämnat stoff till bladet och även er som inte hört av er. Ni har alla på olika sätt underlättat mitt arbete. Jag tackar också för tre roliga år med sekreterarpennan i styrelsen.

Nästa "blad" beräknas utkomma i november säger styrelsen.

Tack - och hälsningar

Elis Svensson

Vi jämför anor från ...

Under föregående år har vi haft några allmänna s k "surrträffar", där någon eller några personer i all enkelhet har berättat om sin forskning. Syftet med mötena har delvis varit att få tips om de olika vägar (understundom irrvägar) man fått vandra i arkiven för att nå fram till målet för forskningen.

Mötena har varit välbesökta men det önskade "surret" har i stort sett uteblivit - kanske på grund av det stora deltagarantalet. För att om möjligt råda bot på detta tänkte vi från och med i höst ändra formerna för träffarna och försöka göra dem mer intima.

Måndagen den 26 september kl 18.00 på Ahlbergshallen (i Stadsmuseet, Rådhusgatan 42) har alla som har intressen i socknarna Alanäs, Ström, Frostviken, Fällinge, Hotagen, Hammerdal, Bodum Fjällsjö och Tåsjo möjlighet att träffas för att ge och få tips om framkomliga vägar i arkiv och bibliotek.

De tips Du eventuellt får kan Du testa redan kvällen därpå eftersom landsarkivet nu åter börjat med kvällsöppet-hållandet tisdagar 18.30 - 21.00.

Kjell Hoffman

Höstens övriga program

Lördagen den 15 oktober kl 13.00 samlas vi på landsarkivet då Valfrid Larsson kommer att tala om "Krononybyggen".

Lördagen den 12 november kl 13.00 blir det en ny forskarträff på landsarkivet. Morten Lindblad talar om "Den nya rön-lagen" samt om sekretessen på pastorsexpeditionerna.

Lördagen den 10 december kl 13.00 träffas vi på läns museet där Karin Nilsson kommer att berätta om "Jul seder i Jämtland och Härjedalen". Vi dricker därefter kaffe på restaurang Hov. OBS! att Kjell Hoffman vill ha anmälan om deltagande senast den 1 december!

*

Sunne hembygdsförening inbjuder till

Tvåhundraårsminnet av sunnesonen, vetenskapsmannen Pehr Wilhelm Wargentín, som kommer att högtidlighållas i Sunne kyrka söndagen den 25 september kl 11.00 med bl a högtidstal av fil dr Erland von Hofsten om Pehr Wilhelm Wargentín och hans insatser på befolkningsstatistikens område. (Se annonser i ortspr.)